

EUROPEES PARLEMENT

2004

2009

Zittingsdocument

A6-0086/2009

23.2.2009

VERSLAG

inzake de verslechterde kwaliteit van de landbouwgrond in de EU en vooral in Zuid-Europa: mogelijke aanpak met GLB-instrumenten
(2008/2219(INI))

Commissie landbouw en plattelandontwikkeling

Rapporteur: Vincenzo Aita

Rapporteur (*): Inès Ayala Sender, Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid

(*) Procedure met medeverantwoordelijke commissies – Artikel 47 van het Reglement

INHOUD

	Pagina
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	3
TOELICHTING	10
ADVIES VAN DE COMMISSIE MILIEUBEHEER, VOLKSGEZONDHEID EN VOEDSELVEILIGHEID (*).....	14
UITSLAG VAN DE EINDSTEMMING IN DE COMMISSIE.....	18

(*) Medeverantwoordelijke commissie – Artikel 47 van het Reglement

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

inzake de verslechterde kwaliteit van de landbouwgrond in de EU en vooral in Zuid-Europa: mogelijke aanpak met GLB-instrumenten – (2008/2219(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien het Verdrag van de Verenigde Naties betreffende de bestrijding van woestijnvorming en het Verdrag inzake biologische diversiteit,
  - onder verwijzing naar zijn wetgevingsresolutie van 14 november 2007 over het voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een kader voor de bescherming van de bodem en houdende wijziging van Richtlijn 2004/35/EG¹,
  - onder verwijzing naar zijn resolutie van 9 oktober 2008 over de aanpak van waterschaarste en droogte in de Europese Unie²,
  - gelet op artikel 45 van zijn Reglement,
  - gezien het verslag van zijn Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling en het advies van zijn Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid (A6-0086/2009),
- A. overwegende dat de landbouw een economische sector is die sterk afhankelijk is van natuurverschijnselen en tegelijkertijd aanzienlijke mogelijkheden tot interventie biedt,
- B. overwegende dat de landbouw het beste middel is om de achteruitgang van de bodem tegen te gaan, en dat daarvoor een doordachte strategie nodig is die de landbouwactiviteit in stand helpt houden
- C. gezien de functie van de Europese landbouwbevolking in de strijd tegen bodemvershraling en de doorslaggevende rol van de Europese producenten voor de bescherming van de plantengroei in gebieden die door aanhoudende droogte getroffen worden, en gezien het voordeel dat vooral meerjarige teelt, grasland en bosbouw betekenen om water vast te houden,
- D. overwegende dat vooral de landbouwgrond in Zuid-Europa, maar ook in andere regio's van de EU-lidstaten, zich in het brandpunt van een proces van milieuverval bevindt, veroorzaakt door de negatieve interactie van menselijk handelen en klimaatsomstandigheden,
- E. overwegende dat intensieve teelt kan bijdragen tot bodemerosie, waardoor de bodem onbruikbaar wordt voor productie,
- F. overwegende dat woestijnvorming tegenwoordig in de mediterrane landen als een van belangrijkste bedreigingen voor de bodem te beschouwen is,

---

¹ PB C 282 E van 6.11.2008, blz. 281.

² Aangenomen teksten, P6_TA(2008)0473.

- G. overwegende dat de grond aan de basis van de productie van menselijke en dierlijke voeding, textiel en brandstoffen ligt, en een belangrijke rol bij het afvangen van CO₂ speelt, dat hij nu meer dan ooit aan onomkeerbare schade blootgesteld is door laagsgewijze en winderosie, verontreiniging, verzilting, ondoordringbaarheid, verarming aan organische stoffen en verlies van de bodembiodiversiteit,
- H. overwegende dat de reeds vastgestelde negatieve effecten zich voordoen in de vorm van hydrogeologische achteruitgang, indringing van zeewater in de grondwaterlagen aan de kust, verzilting van de bodem, verlies van landbouwgrond, geringere biodiversiteit en grotere gevoeligheid voor brand en planten- en dierenziekten,
- I. overwegende dat de genoemde veranderingen in de interactie tussen het natuurlijk-antropogeen en productiemilieu belangrijke uitwerkingen hebben op akkerbouw en veeteelt, productoriëntatie van de grond en het aanbod aan levensmiddelen, waarbij het thema van de voedselveiligheid zich nadrukkelijk weer aandient, evenals op de sociale, culturele en economische structuur van de betrokken gebieden als gevolg van ontvolking, met alle gevolgen van dien, ook vanuit hydrogeologisch oogpunt,
- J. overwegende dat irrigatie ook dient om vocht in de bodem te houden en de grondwatervoorraden helpt aanvullen - factoren die bij de uitwerking van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) in aanmerking genomen moeten worden ;
- K. overwegende dat droogte en waterschaarste de prijsstijgingen van landbouwgrondstoffen nog zoveel sterker laten uitkomen, en dat betrouwbare voorziening van de bevolking met levensmiddelen gewaarborgd moet zijn,
- L. overwegende dat het beheer van de land- en bosbouw mogelijkheden biedt om invloed op de algemene koolstofcyclus uit te oefenen en de uitstoot van broeikasgassen kan helpen verminderen,
- M. gezien het Verdrag van 1994 van de Verenigde Naties voor de bestrijding van woestijnvorming in landen die ernstig door droogte en/of woestijnvorming getroffen worden, vooral Afrika, dat bedoeld is om aantasting van landbouwgrond en droogte te bestrijden en de steun van het Europees Parlement heeft,
- N. overwegende dat de richtlijn tot vaststelling van een kader voor het waterbeleid (Richtlijn 2000/60/EG) een regelgevende functie heeft en als basisinstrument voor de bescherming van de bodems dient, omdat ze aanzet tot interregionale samenwerking, duurzaam gebruik van water en bescherming van de beschikbare watervoorraden en tegelijk de gevolgen van overstromingen en droogte helpt verzachten,
- O. overwegende dat er een geïntegreerde en multidisciplinaire benadering nodig is, om niet in noodsituaties op zoek te moeten gaan naar oplossingen, op gevaar van verdere negatieve uitwerkingen en een kettingreactie van schadelijke gevolgen te veroorzaken,
- P. overwegende dat het wenselijk is om de situatie in het oog te houden, meer in het bijzonder de ontwikkeling van verschijnselen die zich al voordoen en het ontstaan van nieuwe risicosituaties, door gespecialiseerd gebruik van satellietopnemingen en bodemkundige (cartografische) modellen,

- Q. overwegende dat er zich steeds vaker extreme weersomstandigheden voordoen, met afwisselend droge periodes en hevige regenval, die ervoor zorgen dat de aardkorst sneller achteruit gaat, vooral in gebieden waar de grond structureel kwetsbaarder is, zowel in het Noorden als in het Zuiden van Europa,
- R. overwegende dat wereldwijd de vraag naar levensmiddelen toeneemt en de prijzen van levensmiddelen stijgen,
1. acht het nodig om in de richtlijnen en beheermethoden van het GLB uitdrukkelijk een aantal principes en methoden op te nemen om het klimaat in het algemeen te beschermen en in het bijzonder de schade door verslechtering van de grond te beperken;
  2. meent dat de parameters voor de milieurandvoorwaarden en hun toepassing in de Europese Unie verscherpt moeten worden, vooral voor de biodiversiteit en het organisch materiaal in de bodem, en ook voor de bescherming van het water moeten gelden;
  3. onderstreept dat Europese financiering van maatregelen voor de aanpassing van de landbouwsector aan de klimaatverandering van een territoriale aanpak moet uitgaan die rekening houdt met de relatieve kwetsbaarheid van de EU-regio's; herinnert eraan dat volgens goed onderbouwde ramingen op internationaal en Europees niveau de landbouwgrond in Zuid-Europa kwetsbaarder voor klimaatverandering is;
  4. beklaagt zich over het kortzichtig besluit van staatshoofden en regeringsleiders om in de middelen voor plattelandsontwikkeling te snijden en constateert dat de middelen in de tweede pijler van het GLB te beperkt zijn om het hoofd te bieden aan de nieuwe uitdagingen door de klimaatverandering ; raadt de Commissie aan om te onderzoeken of er een specifiek fonds voor de financiering van preventieve maatregelen voor alle getroffen sectoren van de economie, inclusief de landbouw, opgericht kan worden;
  5. meent dat de bestaande problemen, onder meer voedselgebrek, waterschaarste, hogere temperaturen en daardoor verdamping en gevaar van verlies aan bodemkwaliteit, nieuwe, volledige en wetenschappelijke vormen van landbouwbeleid vergen die aan de klimaatsomstandigheden in het Middellandse Zeegebied aangepast zijn ; meent dat die beleidsvormen met de hulp van de nationale en EU-instellingen moeten beantwoorden aan onderzoek en ontwikkeling van gewassen die in overeenstemming met de nieuwe uitdagingen van het milieu zijn, onder meer zuinig watergebruik, en er tegelijk voor moeten zorgen dat de boeren voldoende inkomsten hebben om een Europese levensstandaard op te houden;
  6. meent dat de beginselen van het GLB aangaande goede landbouw- en milieucondities in de strategie tot behoud van de bodems vooral ruimte moeten bieden voor maatregelen om de werking en ecologische duurzaamheid van de bestaande afwateringssystemen na te gaan en te verbeteren, aan de hand van ecologisch duurzame, lokaal aangepaste plannen voor waterbeheer en advies voor landbouwers op gronden die door droogte bedreigd zijn, over succesvolle teelt van culturen die weinig water behoeven en aan de plaatselijke omstandigheden beantwoorden;
  7. pleit voor krachtiger steun van de Europese Unie om het waterbeheer op landbouwgronden te verbeteren, hetgeen efficiëntere irrigatiesystemen veronderstelt die

aan de verschillende gewassen beantwoorden, stimulering van overeenkomstig onderzoek en benutting van biotechnologische vooruitgang;

8. acht het noodzakelijk om met coöperaties kleine opvangsystemen voor irrigatie en brandbestrijding aan te leggen en te onderhouden (hoger gelegen stuwmeertjes), bij voorkeur in gebieden waar bevoeiing door natuurlijke waterafloop onmogelijk is, onder de beste kostentechnische omstandigheden en ook met gebruikmaking van afvalwater dat behandeld is met zuiveringstechnieken aan de hand van planten of opslag in bekkens;
9. wijst op de betekenis van terrassen in de strijd tegen erosie en om de wateropslagcapaciteit van de bodem te verhogen, en acht maatregelen geboden om dergelijke terrassen te onderhouden en te herstellen en er nieuwe aan te leggen;
10. meent dat het land- en bosbouwbeheer ook bebossingsprogramma's van marginale of vervuilde landbouwgronden moet omvatten, aangezien de wortels van heesters voor hechting van de instabiele bovenlaag aan het stabiel onderliggend gesteente kunnen zorgen, dat als onderlaag voor de zuivering dient;
11. onderschrijft de opzet van een bosbouwbeleid van de Gemeenschap dat als eerste doelstelling de strijd tegen de klimaatverandering heeft ;
12. acht het voorts noodzakelijk om ingrepen van de landbouw aan te moedigen die het behoud van vegetatie kunnen waarborgen om verzilting van rivierbeddingen door erosie te voorkomen;
13. benadrukt dat veel mediterrane heestersoorten goed tegen vuur bestand zijn en hun groei uitstekend weten te herstellen en dat er dus gebruik van gemaakt moet worden, te meer omdat het soorten zijn waarvan het wortelstelsel kenmerken vertoont die erosieprocessen van de bodem kunnen tegengaan;
14. meent dat het in die gedachtegang goed zou zijn om variëteiten aan te planten die minder behoefte aan water hebben, en in bepaalde gevallen zelfs om voorjaarsrassen door winterrassen te vervangen, die niet alleen weinig irrigatiewater nodig hebben maar ook de bodem op efficiënte wijze beschermen en erosie kunnen tegengaan omdat ze de bodem in de kritieke winterperiode van een plantendek voorzien;
15. meent dat lokale teelt van voedingsgewassen ecologische variëteiten kan produceren die beter aan de omgeving aangepast zijn en dus ondersteuning met specifieke maatregelen verdienen;
16. wenst aanmoediging van de instandhouding en aanplanting van hagen in gebieden waar ze de laatste jaren verloren gegaan zijn;
17. onderkent de belangrijke rol van fytogenetische rijkdommen voor de aanpassing van de landbouw aan de veranderende klimaatsomstandigheden, en roept daarom de Commissie en de lidstaten op om programma's op te stellen die behoud en ontwikkeling van fytogenetische rijkdommen door landbouwers en tuiniers en kleine en middelgrote tuinbouwbedrijven aanmoedigen;

18. wijst op het belang van braakliggende gronden voor het herstel van landbouwgebieden en het vasthouden van water; verzoekt de Commissie en de belanghebbende lidstaten dan ook om het gebruik van landbouwtechnieken aan te moedigen die aan de gronden van mediterrane ecosystemen aangepast zijn;
19. meent dat de beginselen van het GLB voor goede landbouw- en milieucondities in de criteria voor behoud van organisch materiaal in de bodem opname- en vastleggingssystemen voor koolstof door optimaal gebruik van de teelttechnieken in droge gebieden moeten ondersteunen (minimale oppervlaktebewerking, vruchtwisseling, genotypen die aan de omgeving aangepast zijn, beheersing van evapotranspiratie, doelgerichte bemesting, geïntegreerde bestrijding enz.);
20. vraagt de bevoegde organisaties op lokaal niveau om initiatieven te nemen ter ontwikkeling van beheerplannen en gebruikstechnologieën van irrigatiewater naargelang van de veranderde behoeften en milieumomstandigheden, voor gericht gebruik van water volgens de kwaliteit te zorgen, en om de instanties voor het beheer van irrigatiewater aan te zetten om het beheer van het beschikbaar water te optimaliseren, gezien de noodzaak om verspilling van middelen in de distributiesystemen terug te dringen;
21. pleit voor een Europees waarnemingsinstituut dat de droogte in kaart brengt, en ruimere mogelijkheden voor gecoördineerd optreden van de Europese Unie tegen bosbranden, omdat zowel droogte als bosbranden sterk tot bodemverschraling en achteruitgang van landbouwgronden bijdragen, vooral in de mediterrane gebieden;
22. wijst op de noodzaak om de doeltreffendheid van de informatie die de lidstaten verstrekken, en hun onderlinge coördinatie te verbeteren;
23. doet de aanbeveling om een systeem voor vroegtijdige waarschuwing en continu toezicht op de toestand van de bodems in te stellen om tijdig maatregelen tegen erosie, verarming aan organisch materiaal, die meer uitstoot van broeikasgassen met zich meebrengt, en verlies aan landbouwgrond en biodiversiteit te kunnen nemen;
24. vraagt de Commissie dan ook, naar aanleiding van haar voorstel voor een nieuwe definitie van berg- en eilandgebieden en andere gebieden die natuurlijke handicaps vertonen - dat dit jaar verwacht wordt - om voor de gebieden onder toezicht de omvang van het risico van achteruitgang en verschraling van de bodem als één van de belangrijkste evaluatiecriteria te beschouwen;
25. acht het nodig om onderzoek, ontwikkeling en innovatie uit te breiden, met bijzondere aandacht voor de gebieden die het meest van waterschaarste en droogte te lijden hebben, en met inachtneming van de biotechnologische vooruitgang ;
26. vraagt de Commissie om naar aanleiding van de halftijdse herziening van het zevende kaderprogramma, eveneens voor dit jaar gepland, sterkere stimulansen te overwegen om in een groter aantal lidstaten onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma's te ondersteunen om de kennis uit te breiden in het belang van duurzamer beheer van de bodem en de gebieden waar de achteruitgang zich voordoet;
27. roept de Commissie op om te onderzoeken of er een financieel instrument ingesteld moet

worden om de oorzaken en gevolgen van klimaatsveranderingen te bestrijden, vooral de achteruitgang van de bodemkwaliteit;

28. meent dat er goede opleidings- en bijscholingsprogramma's moeten bestaan, zowel voor vakmensen als voor het groot publiek, met het tweeledig doel om specifieke oplossingen te zoeken en de gebruikers van hun collectieve verantwoordelijkheid bij gebruikmaking van de rijkdommen van de streek bewust te maken;
29. vraagt dat de Europese Unie informatie- en scholingsmaatregelen treft, meer in het bijzonder voor jonge landbouwers, over de gevolgen van de klimaatverandering en de functie van de landbouwproductie in het klimaat, om de invoering van landbouwtechnieken te stimuleren die het behoud van een goede bodemgesteldheid bevorderen;
30. brengt in herinnering, zoals ook al in zijn resolutie van 5 juni 2008 over de toekomst van jonge landbouwers in de lopende hervorming van het GLB¹, dat de financiering van projecten bij voorrang op activiteiten moet worden afgestemd die de vestiging van jongeren in de landbouw kunnen bevorderen;
31. acht het noodzakelijk dat de Unie haar onafhankelijkheid van de invoer van levensmiddelen en diervoer en haar zelfvoorziening uitbreidt en verbetert, vooral door betere bescherming van de landbouwgrond en zijn productieve eigenschappen, en meer in het bijzonder duurzaam gebruik van braakliggende gronden voor veeteelt aanmoedigt (met programma's om het verbruik van vlees van weidevee te stimuleren, premies voor natuurvriendelijk gebruik van weidegrond, enz.) om minder afhankelijk van invoer van diervoer te kunnen worden ; vindt dat het landbouwbeleid, om tot de voedselveiligheid en leefbaarheid van de wereld te kunnen bijdragen, op een evenwichtige verhouding tussen plantaardige productie, veeteelt en energieproductie in de landbouw van de Europese unie moet aansturen ;
32. vraagt, op een wereldwijde markt voor CO₂, steun voor de instandhouding van de bossen en herbebossing, op de eerste plaats in de lidstaten die hun rijkdom aan natuurlijke bossen verloren zijn, en onderstreept dat er in de Europese Unie een integraal en duurzaam bosbouwbeleid gevolgd moet worden;
33. onderstreept de rol van de bossen in de waterkringloop, naast het belang van evenwicht tussen beboste oppervlakten, grasland en bouwland voor duurzaam waterbeheer; beklemtoont vooral de functie van bodems met rijk organisch materiaal en doelmatige vruchtwisseling; waarschuwt dat het alsmaar intensiever gebruik van gronden een bedreiging voor de landbouw, de continuïteit van de voedselvoorziening en duurzaam waterbeheer vormt;
34. vraagt om in de landbouwactiviteiten voor onderhoud van weiden, permanent grasland of beboste percelen de mogelijkheid te voorzien om de afgifte van groene certificaten aan de productie van openbare goederen te koppelen (opslag van kooldioxide, biodiversiteit, bescherming van de bodem);

---

¹ Aangenomen teksten, P6_TA(2008)0258.

35. vraagt de lidstaten om gebruik te maken van de tweede pijler van het GLB om premies toe te kennen voor landbouwactiviteiten voor het onderhoud van weiden, permanent grasland en beboste percelen, en daarmee een bijdrage tot de productie van openbare goederen te leveren (opslag van kooldioxide, biodiversiteit, bescherming van de bodem); vraagt de Commissie om het behoud van braakland als prioriteit te beschouwen;
36. verzoekt de Raad met aandrang om een gemeenschappelijk standpunt over het voorstel van kaderrichtlijn bodembescherming (COM (2006) 232) in te nemen, zodat de Gemeenschap over een instrument beschikt om de gevaren het hoofd te bieden;
37. verzoekt de Raad en de Commissie om strategieën te onderzoeken om beschadigde bodems te herstellen met stimulerende maatregelen die verdere aantasting beperken;
38. verzoekt zijn Voorzitter om deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, en de regeringen en parlementen van de lidstaten.

TOELICHTING

Inleiding

Landbouwgrond wordt gedefinieerd als het gedeelte van de harde aardkorst waarop akkerbouw en veeteelt mogelijk zijn en waarop met name voor voeding bestemde goederen geproduceerd kunnen worden. Het produceren van voedsel is echter niet de enige functie van de landbouwgronden. Ze vervullen verscheidene andere belangrijke functies:

- ze creëren een band tussen lucht, waterbronnen en aardkorstsystemen;
- ze filteren diverse in water opgeloste stoffen en neemt deeltjes uit de lucht op;
- ze zijn een koolstofreservoir, omdat met de akkerbouw via de chlorofiel-fotosynthese CO₂ uit de lucht wordt opgevangen en in de grond, in de rizosfeer, wordt opgeslagen;
- ze regelen de stroom van de neerslag;
- ze bepalen via de wisselwerking met het klimaat welke akkerbouw mogelijk is;
- ze beïnvloeden het landschap en bepalen de vorm en de kenmerken ervan;
- ze dienen als ondersteuning voor de diverse habitats en de biologische diversiteit via de verzorging met water en voedingsstoffen;
- ze creëren de noodzakelijke voorwaarden voor de bewaring van zaden en voor het leven van micro- en macro-organismen;
- ze vervullen tot slot belangrijke sociale en culturele functies.

Het is dus duidelijk dat de wisselwerking tussen landbouwgrond, water en lucht het functioneren bepaalt van een uniek systeem dat tot hoofddoel heeft een duurzame landbouw tot ontwikkeling te brengen, waarmee verontreiniging en milieudegradatie kunnen worden tegengegaan, diensten en milieugoederen kunnen worden verschaft en, last but not least, productievermogens kunnen worden gehandhaafd. De landbouw ondergaat namelijk enerzijds de gevolgen van andere productiesystemen maar moet anderzijds ervoor zorgen dat deze belangrijke en niet hernieuwbare natuurlijk hulpbron goed wordt beheerd.

Huidig scenario

Uit de op verschillende niveaus verzamelde gegevens blijkt dat de druk van het milieu op de landbouwgrond steeds groter wordt, met alle negatieve gevolgen van dien: verstoring van het hydrogeologisch systeem, stijging van het zeeniveau met als resultaat bodemverzilting, verlies van landbouwgrond, afnemende biodiversiteit en een versterkte impact van de negatieve gevolgen van door brand, planten- en dierenziekte veroorzaakte schade. Deze veranderingen hebben een belangrijke weerslag op de teeltkeuze en de bodemproductiviteit, met name als het gaat om de vraagstukken van voedselveiligheid. Het communautair acquis bevat weliswaar bepalingen inzake bodembescherming, maar een specifieke communautaire wetgeving waarmee tegemoet kan worden gekomen aan de veranderde vereisten inzake

bodembescherming, ontbreekt vooralsnog. Omdat de doelstellingen zo ruim zijn, de toepassingsgebieden zo sterk uiteenlopen en de strategieën voor de landbouwsector dikwijls ook andere milieuonderdelen beïnvloeden, moet met de vigerende wetgeving worden gezorgd voor een verbetering van de maatregelenwaaier en het soort interventies, waaraan het noodzakelijke grensoverschrijdend karakter moet worden gegeven. Indien bijvoorbeeld de achteruitgang van de bodem op een bepaalde plek gevolgen heeft voor andere, van de plaats van oorsprong ver verwijderde plekken, kan het voorkomen dat een ander land dan het land waar de schade is veroorzaakt de kosten draagt voor het herstel van de normale situatie. Daaruit blijkt dat het noodzakelijk is te handelen in een geïntegreerd en multidisciplinair verband, met een zo breed mogelijk opgezet programma voor het bewaken en beoordelen van de degradatieverschijnselen. Daarom is het noodzakelijk de systemen voor satellietopname en cartografie daarop af te stemmen.

Doel van het verslag

Dit verslag biedt de gelegenheid om een begin te maken met de analyse en beoordeling van de huidige situatie, met name in de productiegebieden in Zuid-Europa, waar zich reeds verschijnselen van bodemachteruitgang voordoen. Met het oog hierop is onderzocht welke interventiemogelijkheden de landbouw biedt om de achteruitgang van de landbouwgrond tegen te gaan en tegelijkertijd bij te dragen aan het gebruik, het herstel en het duurzaam beheer van de aardkorst. In die context heeft het EP een openbare hoorzitting gehouden met als doel de discussie over de vraagstukken in kwestie te verdiepen en de rapporteur in staat te stellen de gedane en onderzochte voorstellen te focussen. Het is de bedoeling om met het verslag gedachten en ideeën te opperen en concrete voorstellen te doen, die te zijner tijd, bij de opstelling van een gemeenschappelijke strategie voor het herstel en behoud van de landbouwgrond en de verbetering van de desbetreffende maatregelen, in ogenschouw genomen kunnen worden. Tot de prioriteiten behoort ongetwijfeld ook de vaststelling van een gemeenschappelijk actieplan met voornamelijk op preventie van achteruitgang en bescherming van de landbouwgrond afgestemde maatregelen. In een dergelijk scenario zijn de landbouwgronden in Zuid-Europa, wegens hun morfologische en pedologische eigenschappen, eigenlijk een voorloper, omdat zij aantonen welke situatie ook in de productiehabitats van Noord-Europa kunnen ontstaan: in de zuidelijke gebieden zal de woestijnvorming geleidelijk aan toenemen en in de noordelijke gebieden zal de neerslag sterk afnemen. Daardoor zal het noodzakelijk worden het eeuwenlang door de mens toegepaste hydrogeologische systeem aan te passen.

Interventiemogelijkheden

Het is duidelijk dat het gebruik van de landbouwgrond en de daarbij toegepaste beheersmethoden een spilfunctie vervullen in de bijdrage aan onder meer de aanpak van de “nieuwe uitdagingen” (klimaatverandering, hernieuwbare energie, waterschaarste, biodiversiteit, enzovoort). Daarom moeten de ter beschikking staande juridische instrumenten en de interventiemogelijkheden in het kader van de landbouwactiviteiten worden afgestemd op nieuwe doelstellingen en in ogenschouw worden genomen bij de oriëntatie en de beheersmethoden van het GLB.

Het EP heeft in die context reeds uiting gegeven aan zijn gevoeligheid voor de vraagstukken van voedselveiligheid. Uw rapporteur wil aan die problematiek het concept van

productieautonomie toevoegen, dat inhoudt dat een bepaald aantal productiefactoren voorhanden is waarmee ondernemingsbesluiten kunnen worden genomen binnen een door een grotere keuzevrijheid gekenmerkte marge.

Bij de vraagstukken in verband met de strijd tegen bodemachteruitgang hoort beslist ook een bodembeschermingsstrategie die sterker is gericht op de agrarische waterbeheerssystemen en het onderhoud ervan. Het is uitgaande van dit scenario interessant erop te wijzen dat de bergings- en exploitatiesystemen van irrigatiewater geconfronteerd zullen worden met steeds grotere gebruikskosten. Bijgevolg zal het noodzakelijk zijn irrigatietechnieken toe te passen en/of aan te passen waarmee de hoeveelheden irrigatiewater kunnen worden verminderd via onder meer een optimaal gebruik van de hoeveelheden grondwater die onttrokken kunnen worden. In die context is het vooral noodzakelijk het verlies van irrigatiewater langs irrigatiebuizen te verminderen.

Bij de bescherming van het bodemecosysteem en de strijd tegen bodemachteruitgang moet vooral aandacht worden geschonken aan herbebossingsprogramma's. Daarbij mag evenmin uit het oog worden verloren dat het gebruik van mediterrane boomsoorten en struikgewas bij de uitvoering van maatregelen in gebieden in Zuid-Europa een efficiënte bijdrage kan zijn aan de strijd tegen erosie en de aanpak van de bosbrandproblematiek. Met het oog daarop zal het noodzakelijk zijn via de coöperaties "micro"-waterbergingen voor irrigatiedoeleinden te verwezenlijken en te beheren. Deze worden in de omgangstaal irrigatiemeren genoemd en hebben een tweeledige functie: het regenwater opvangen, zodat zoetwater beschikbaar is voor het blussen van bosbranden, en het stadsafvalwater na behandeling met zeeplanten in waterbekkens opslaan in gebieden in het binnenland, waar het gebruik van zuiveringsinstallaties economisch gezien niet altijd rendabel is.

Bijzonder belangrijk zijn de dry-farmingtechnieken, zoals minimale bewerking van het bodemoppervlak waardoor de capillaire opstijging van water kan worden onderbroken, wisselbouw met als doel bodemverbetering en/of bestrijding van plantenziekten, het kiezen van genotypen die beter zijn aangepast aan het teeltmilieu en niet enkel beantwoorden aan commerciële vereisten, methoden voor het beheersen van verdampingstranspiratie – waardoor vaak aanzienlijke hoeveelheden water uit de bodem verdwijnen en verloren gaan – via het systematische gebruik van bodemverbeteraars (optimalisering van de bodemstructuur) of door middel van een plantendeck.

Het GIS (geographical integrated system) kan een nuttig instrument zijn voor de beoordeling van de situatie en het verloop ervan. Daartoe zal het nuttig zijn de statistische gegevens die aan de hand van geobiochemische modellen moeten worden geïnterpreteerd te normaliseren.

Daarom wordt het noodzakelijk geacht in de behandeling van het Commissievoorstel voor de herdefiniëring van berggebieden en van gebieden met natuurlijke belemmeringen de toestand van de bodembescherming en het risico op woestijnvorming als prioritaire parameters in ogenschouw te nemen. Op soortgelijke wijze zal er bij de tussentijdse herziening van het zevende kaderprogramma voor moeten worden gezorgd dat sterkere stimulansen worden geboden voor onderzoek op het gebied van bodemachteruitgang. Het doel is optimale, aan de veranderde vereisten aangepaste productietechnologieën te ontwikkelen en nieuwe oplossingen te vinden waarin de klemtoon ligt op waterbesparing en waarmee bijgevolg de vraag naar energie voor de levensmiddelenproductie kan worden beperkt.

Het is duidelijk dat, wat opleiding en bijscholing betreft, de programma's bestemd moeten zijn voor niet alleen de rechtstreeks betrokkenen maar ook het grote publiek. Het doel daarvan is tweeledig: de uitwerking van specifieke oplossingen en de sensibilisering van de gebruikers, die moeten worden aangezet tot een duurzamer gebruik van de natuurlijke hulpbronnen en de bodem in de meest ruime zin van het woord, ten aanzien waarvan er huidige en toekomstige verantwoordelijkheden bestaan.

Om tegemoet te kunnen komen aan het principe van vernieuwing van de plattelandssamenleving en de ondernemers in de landbouwsector dynamischer te kunnen maken, moeten de voor projecten voor herstel en duurzaam beheer van landbouwgrond beschikbare middelen bij voorbaat worden toegekend aan door jonge landbouwers bestuurde ondernemingen.

Nu door de voedselcrisis in de wereld miljoenen mensen zijn getroffen en het geheel onmogelijk is geworden de levensmiddelenproductie te programmeren en te beheren, is het opportuun te verduidelijken dat met bodembescherming een in politiek en strategische opzicht belangrijk productiepotentieel kan worden behouden, een evenwicht kan worden bewerkstelligd tussen import en export en in een multilateraal kader een zekere mate van autonomie en onderhandelingskracht kan worden gewaarborgd.

Overwegende dat de activiteiten in de landbouw en met name de bosbouw en met betrekking tot grasland en weidegrond een realiteit vormen waarvoor maatregelen getroffen kunnen worden die de werking van heel het ecosysteem beïnvloeden, is men van mening dat daarvoor de mogelijkheid moet bestaan om groene certificaten uit te geven. Heel de landbouwsector is immers in staat om goederen van algemeen belang te produceren. Daarmee zou eveneens een driedelig doel kunnen worden bereikt: men zou op productieniveau een sterkere inzet van duurzame technologie kunnen aanmoedigen en een op groene certificaten gebaseerde handelsmarkt kunnen creëren, waaraan de belastingbetalers van de Gemeenschap geen cent hoeven bij te dragen.

5.2.2009

ADVIES VAN DE COMMISSIE MILIEUBEHEER, VOLKSGEZONDHEID EN VOEDSELVEILIGHEID

aan de Commissie landbouw en plattelandontwikkeling

inzake verslechterde kwaliteit van de landbouwgrond in de EU en vooral in Zuid-Europa:
mogelijke aanpak met GLB-instrumenten
(2008/2219(INI))

Rapporteur voor advies (*): Inés Ayala Sender

(*) Procedure met medeverantwoordelijke commissies – Artikel 47 van het Reglement

SUGGESTIES

De Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid verzoekt de ten principale bevoegde Commissie landbouw en plattelandontwikkeling onderstaande suggesties in haar ontwerpresolutie op te nemen:

1. overwegende dat de grond aan de basis ligt van de productie van menselijke en dierlijke voeding, textiel en brandstoffen, en een belangrijke rol speelt bij het afvangen van CO₂; overwegende dat de grond nu meer dan ooit is blootgesteld aan onomkeerbare schade door laagsgewijze en winderosie, verontreiniging, verzilting, bodemafdekking, verarming aan organische stoffen en verlies van de bodembiodiversiteit;
2. pleit voor een deugdelijke strategie ter bevordering van de instandhouding van de landbouw, daar deze vorm van bedrijvigheid het beste middel is om de achteruitgang van de bodem tegen te gaan;
3. verzoekt de Raad met spoed zijn gemeenschappelijk standpunt over de kaderrichtlijn inzake bodembescherming vast te stellen, zodat de Gemeenschap over een instrument beschikt om deze bedreigingen het hoofd te bieden;
4. wenst dat bij de vaststelling van het gemeenschappelijk landbouwbeleid rekening wordt gehouden met het feit dat irrigatie vocht in de bodem houdt en bijdraagt tot aanvulling van de grondwatervoorraden;
5. acht het noodzakelijk om de opleiding van landbouwers, inzonderheid van jonge landbouwers, te verbeteren, met name wat betreft de gevolgen van de klimaatverandering in de rol van de landbouwproductie daarin;

6. wenst dat de Europese Unie een grotere bijdrage levert aan de verbetering van de waterhuishouding van landbouwgronden en veeteeltbedrijven door een efficiënt watergebruik door irrigatie-installaties en -systemen en de ontwikkeling van droogtebestendige gewassen te bevorderen;
7. is van mening dat de bestaande problemen, onder meer voedselgebrek, watertekorten, hogere temperaturen en daardoor meer verdamping en het gevaar van een slechtere bodemkwaliteit, nopen tot nieuwe, omvattende en wetenschappelijke landbouwmaatregelen die zijn aangepast aan de klimaatsomstandigheden in het Middellandse-Zeegebied; meent dat deze met behulp van nationale en EU-instanties te nemen maatregelen gebaseerd moeten zijn op onderzoek en ontwikkeling inzake lokaal aan de nieuwe milieusituatie aangepaste gewassen, onder meer wat een zuinig watergebruik betreft, en er tegelijk voor moeten zorgen dat de boeren voldoende inkomsten hebben om een Europese levensstandaard in stand te houden;
8. meent dat een geïntegreerd beheer van de watervoorraden in de landbouw strategieën moet omvatten voor de modernisering en verbetering van het watergebruik en -beheer, en voor de rationalisering en beperking van het waterverbruik;
9. beveelt aan dat er een systeem voor vroegtijdige waarschuwing en continu toezicht op de toestand van de bodems wordt ingesteld om tijdig maatregelen te kunnen nemen tegen erosie, de verarming van de bodem aan organisch materiaal, die de uitstoot van broeikasgassen vergroot, en het verlies aan landbouwgrond en biodiversiteit;
10. pleit voor meer onderzoek, ontwikkeling en innovatie met bijzondere aandacht voor de gebieden die het meest te lijden hebben van watertekorten en droogte, waarbij rekening wordt gehouden met de vooruitgang op het gebied van de biotechnologie;
11. wenst dat de instandhouding en aanplant van hagen wordt bevorderd in gebieden waar deze de laatste jaren verloren zijn gegaan;
12. wijst op het belang van braakligging voor het herstel van landbouwgronden en het vasthouden van water; verzoekt de Commissie en de betrokken lidstaten om landbouwsystemen die zijn aangepast aan de gronden van mediterrane ecosystemen en maatregelen voor een efficiënt watergebruik te stimuleren;
13. verzoekt de Raad en de Commissie om onderzoek te doen naar strategieën met het oog op het herstel van aangetaste bodems op basis van stimuleringsmaatregelen die een verdere aantasting van de bodems beperken;
14. wacht vol ongeduld op de oprichting van het Europees Waarnemingscentrum en het snelle waarschuwingssysteem voor droogte, en wijst op de noodzaak om de doeltreffendheid van de door de lidstaten verstrekte informatie en de coördinatie tussen de lidstaten onderling te verbeteren;
15. herinnert aan het in 1994 goedgekeurde Verdrag van de Verenigde Naties voor de bestrijding van woestijnvorming in ernstig door droogte en/of woestijnvorming getroffen landen, met name in Afrika, dat de bestrijding van de aantasting van landbouwgrond en droogte beoogt, en herinnert eraan dat het Europees Parlement dit verdrag steunt;

16. erkent dat de richtlijn tot vaststelling van een kader voor het waterbeleid (Richtlijn 2000/60/EG) een reglementair kader en een fundamenteel instrument voor de bescherming van de bodems vormt, doordat deze richtlijn aanzet tot interregionale samenwerking, een duurzaam gebruik van water en bescherming van de beschikbare watervoorraden en tegelijk helpt om de gevolgen van overstromingen en droogte te verzachten;
17. roept in het kader van een wereldmarkt voor CO₂ op tot steun voor de instandhouding en herwinning van bossen en de herbebossing met gemengde soorten, met name in de lidstaten die hun rijkdom aan natuurlijke bossen hebben verloren; onderstreept de noodzaak om binnen de Europese Unie een beleid van integraal en duurzaam bosbeheer ten uitvoer te leggen;
18. is van mening dat de parameters voor de milieुरandvoorwaarden en de toepassing daarvan in de Europese Unie verscherpt moeten worden, vooral ten aanzien van de biodiversiteit en het organisch materiaal in de bodem, en dat deze parameters ook moeten gaan gelden voor de bescherming van het water;
19. wijst op de functie die de Europese landbouwbevolking vervult in de strijd tegen bodemerosie en woestijnvorming en vraagt om erkenning van de cruciale rol die de Europese producenten spelen voor het behoud van het plantendek van gebieden die getroffen worden door aanhoudende droogte of die worden bedreigd door met de wind meegevoerd zand; benadrukt de voordelen van met name blijvende gewassen, boomgaarden en wijngaarden, weiden en grasland en bosbouw voor het vasthouden van water;
20. onderstreept de rol van de bossen in de waterkringloop alsook het belang van een evenwichtige combinatie van bos, grasland en bouwland voor een duurzaam waterbeheer; toont met name de functie van bodems met veel organisch materiaal en een geëigende vruchtwisseling; waarschuwt dat het steeds intensiever gebruik van land een bedreiging voor de landbouw, de continuïteit van de voedselvoorziening en een duurzaam waterbeheer vormt.

UITSLAG VAN DE EINDSTEMMING IN DE COMMISSIE

Datum goedkeuring	22.1.2009
Uitslag eindstemming	+ : 42 - : 4 0 : 1
Bij de eindstemming aanwezige leden	Adamos Adamou, Georgs Andrejevs, Liam Aylward, Maria Berger, John Bowis, Frieda Brepoels, Martin Callanan, Dorette Corbey, Magor Imre Csibi, Chris Davies, Avril Doyle, Mojca Drčar Murko, Edite Estrela, Jill Evans, Anne Ferreira, Karl-Heinz Florenz, Elisabetta Gardini, Cristina Gutiérrez-Cortines, Satu Hassi, Jens Holm, Marie Anne Isler Béguin, Caroline Jackson, Dan Jørgensen, Christa Klač, Urszula Krupa, Marie-Noëlle Lienemann, Peter Liese, Jules Maaten, Linda McAvan, Riitta Myller, Miroslav Ouzký, Vladko Todorov Panayotov, Dimitrios Papadimoulis, Vittorio Prodi, Frédérique Ries, Guido Sacconi, Daciana Octavia Sârbu, Amalia Sartori, Richard Seeber, Bogusław Sonik, María Sornosa Martínez, Thomas Ulmer, Anja Weisgerber, Glenis Willmott
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervanger(s)	Inés Ayala Sender, Iles Braghetto, Philip Bushill-Matthews

UITSLAG VAN DE EINDSTEMMING IN DE COMMISSIE

Datum goedkeuring	17.2.2009
Uitslag eindstemming	+: 23 -: 6 0: 3
Bij de eindstemming aanwezige leden	Niels Busk, Luis Manuel Capoulas Santos, Giovanna Corda, Albert Deß, Constantin Dumitriu, Michl Ebner, Carmen Fraga Estévez, Lutz Goepel, Friedrich-Wilhelm Graefe zu Baringdorf, Esther Herranz García, Lily Jacobs, Elisabeth Jeggle, Heinz Kindermann, Vincenzo Lavarra, Stéphane Le Foll, Véronique Mathieu, Mairead McGuinness, Rosa Miguélez Ramos, María Isabel Salinas García, Sebastiano Sanzarello, Agnes Schierhuber, Willem Schuth, Czesław Adam Siekierski, Alyn Smith, Petya Stavreva, Donato Tommaso Veraldi
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervanger(s)	Béla Glattfelder, Wiesław Stefan Kuc, Astrid Lulling, Maria Petre, Markus Pieper, Struan Stevenson, Vladimír Železný
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervanger(s) (art. 178, lid 2)	Hélène Goudin, Ewa Tomaszewska, Peter Šťastný